

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 3. Quid sit status existentialis rerum de futuro, de præsentē, & de
præterito, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 249

disiunctione, & neutrum determinat: verum est, unum vel alterum talium operum sub disiunctione, & neutrum determinat sub obligationem subditi cadere; pariterque in similibus. Cum tamen eo ipso, quod est verum: Petrum, vel Ioannem sub disiunctione esse risibilem, aut doctum; Petrum esse calidum, vel frigidum, &c. non possit non esse quoque verum: Petrum aut Ioannem determinat esse risibilem, aut doctum: Petrum, aut Petri negationem determinat existere: Petrum determinat calidum, aut determinat frigidum esse; & in cæteris simili modo. Ex quo patet, quomodo sæpe est disiunctum verum, cuius omnia extrema determinat sumpta sunt falsa, etsi plerumque veritas disiunctiva non possit non secum ferre determinatam veritatem vnius saltem ex extremis disiuncti, iuxta rationem iam supra præmissam numero 129.

Advertendum tamen est ad extremum. Quoties in superioribus dico, unum ex extremis disiuncti determinat, & absolute esse verum, per 10 absolute solum me excludere statum conditionatum imbibitum in ipso disiuncto, quando eius veritas æquivalenter tantum est disiunctiva, & absoluta, cum tamen re ipsa, & formaliter determinata sit, & conditionata, iuxta sæpe dicta; non verò alium statum conditionatum, quasi reflexum, quem tam disiunctum, quam eius extrema habere possunt, iuxta notationem præmissam num. 130. Ut cernitur in his exemplis: Si Rex veniret, Petrus, vel Ioannes loqueretur: Si sol luceret, Petrus existeret, vel non existeret: Si Petrus existeret, similis erit, vel dissimilis Ioanni; in cæterisque huiusmodi. In hisce enim veritas determinata vnius ex extremis disiuncti, quam, vel secum fert, vel supponit ipsius disiuncti veritas disiunctiva, conditionata manet, non à conditione imbibita in ipso disiuncto, quando huius veritas æquivalenter tantum est disiunctiva; sed ab aliâ superadditâ.

QVÆSTIO III.

Quid sit status existentialis rerum de futuro, de presente, & de præterito, Et quotuplex?

169 Pro intelligentia, proque resolutione quæstionis, suppono primò: quidquid existit, in aliquo tempore indispensabiliter existere; impossibile enim esse, ut quidpiam existat, & nunquam, siue in nullo tempore existat, vt ex sententiâ cõmuni suo loco ostendimus. Ex quo patet, statum rerum existentialē alicui temporis suapte essentiâ alligatum esse.

170 Suppono secundo, ex sententiâ satis cõmuni, & suo etiam loco ostendendâ à nobis, omnem rem existere in tempore, siue durare in illo per durationem sibi intrinsecam, affixamque suapte essentiâ tali temporis, siue indistinctam à re durante, siue ei superadditam. Erit enim indistincta, quando res durans per essentiâ est alligatâ temporis, in quo durat, siue determinata, necessitataque ad durandum in illo. Distincta verè, & superaddita, quando res durans indifferens est ad durandum, & non durandum in eo tempore, in quo durat. Durationes autem rerum creaturarum diversis partibus continuis temporis, spatiive temporis correspondent, seriem quandam essentialiter successivam, continuamque constituunt, quæ extensio quædam est temporalis, atque adeo motus essentialiter successivus, atque

continuus; quemadmodum præsentia rerum creaturarum diversis partibus continuis spatij localis correspondentes seriem quandam essentialiter extensam, continuamque constituunt, quæ extensio quædam est localis essentialiter continua; sed non successiva, vt pluribus est explicandum loco indicato.

Suppono tertio. Tempus, quod vocant imaginarium re ipsâ capacitatem quandam esse motus essentialiter successivus, & continui, qualem constituunt durationes creatæ seriatim, continuæque ordinatæ quoad extensionem temporalem, iuxta dicta super. Vnde tempus imaginarium à parte rei suum esse habet, non quidem existentialiter, sed quiditativum, & mere possibile, vt cætera entia possibilia. Dicitur tamen imaginarium: quia à nobis ad instar motus actualiter, existentialiterque fluentis concipitur. Cum tamen re ipsâ non quid existens; sed quid merè possibile sit; series nimirum possibilem durationum continua, extensaque, temporaliter, atque adeo successiva suapte essentiâ. Vnde fit primò, in tempore imaginario, vt & in dicta serie, quamlibet partem suam determinatum locum, seu gradum habere per essentiâ contingit quidem duabus partibus sibi immediatis alteri præcedenti, seu anteriori; alteri subsequenti, seu posteriori: à cæteris autem tam præcedentibus, seu anterioribus, quam subsequentibus, seu posterioribus certa quadam distantia distat, maiore, aut minore pro multitudine partium intercurrentium. Secundo fit, quamlibet partem temporis imaginarij, sicut & prædictæ seriei durationum, suapte naturâ esse posteriorem omnibus præcedentibus, & priorem subsequentibus. Tertio fit, tempus imaginarium utrimque infinitum esse, atque adeo æternum, hoc est, tam à parte antè, quam à parte post: quia talis est series prædicta possibilem durationum. Nulla siquidem à parte antè est cogitabilis, antequàm aliâ non sit possibilis, aut à parte post, ultra quam. Quarto fit, quamlibet huiusmodi seriei durationum continuâ, extensamque temporaliter, atque adeo successivam suapte essentiâ, si existat re verâ, tempus reale dici posse imaginario contrapositum, tamen ab illo re ipsâ aliter non distinguitur, quàm quoduis ens, vt existens distinguitur à se ipso, vt possibili. De facto tamen sola series durationum partium motus calorum dici solet tempus reale, utpote, quæ cæterorum omnium motuum mensura est communis: Tempus quippe definitur, mensura motus. De quibus omnibus loco indicato plura dicenda sunt.

Suppono quarto ex dictis supra disputatione 3. 172 veritatem cognitionis, atque etiam propositionis vocalis in conformitate eius cum suo obiecto consistere; veritatem autem rerum in aptitudine, quam illæ habent, vt cognoscantur per cogitationem veram, vt conformenturve cum sui cognitione. De quo ibi plura. Et quoniam res existentes non solum, quo tempore existunt, sunt cognoscibiles per cognitionem veram; sed etiam in aliis temporibus: eo quod cognitio non solum id, quod sibi coexistit, sed etiam id, quod à se tempore est distitum representare valet, atque adeo, aut affirmare, aut negare; quemadmodum, & quod est distitum loco: efficitur, vt res existentes verè esse dicantur, non solum tempore, quo existunt; sed etiam in aliis temporibus, quatenus etiam in aliis temporibus sunt illæ cognoscibiles verè. Hoc sensu dicimus, hodiè esse verum, & ab æterno verum fuisse, Anti-Christum exiturum in suâ differentia temporis; sicut etiam hodiè esse verum, & in æternum verum fore, Christum Dominum existisse in hoc mundo. Quo etiam

etiam iure Patres, & Philosophi dicere consueverunt, veritatem rerum non modo quiditativam, & necessariam; sed etiam existentialem, & contingentem aeternam, & incommutabilem esse, utpote carentem principio, & fine. Vnde August. *lib. 2. de liber. arbit. cap. 8.* veritatem numeri incorruptibilem, immobilem, & inuertibilem appellat. Et Anselm. in *Dialog. de verit. cap. 14.* de veritate in *universum* docet, nunquam incipere, neque finire, sed semper esse. In *Monolog. autem cap. 17. de veritate contingentium* ait. Cogitet, qui potest, quando incipit, aut quando non fuit hoc verum scilicet, quia futurum erat aliquid: aut quando desinet, & non erit hoc verum, scilicet, quia praeiteritum erat aliquid. Vnde concludit uniuersè. Impossibile est, vel cogitare, quod veritas principium, vel finem habeat. Insuperque arguit eo argumento, quod habetur apud August. *tom. 1. lib. 2. soliloq. cap. 2.* & tale est. Si veritas habuit principium, vel habebit finem, verum erat tunc, quia non erat veritas; & postquam finita erit, verum est quia non erit veritas: atqui verum non potest esse sine veritate: erat igitur veritas antequam esset veritas, & erit veritas postquam finita erit veritas. Quod inconuenientissimum est. Sine igitur dicatur veritas habere, sine intelligatur non habere principium, vel finem, nullo claudi potest veritas principio, vel fine. Aristot. etiam *lib. 6. Ethic. cap. 3.* docet ipsum scibile non posse non esse aeternum, ingenitum, & incorruptibile.

173 Adde spectata serie signorum naturæ in eodem tempore existentium, dici etiam posse res veras esse in aliis iudem signis ab iis, in quibus existunt. In signo enim causæ iure optimo dicetur esse iam verum, futurum esse effectum in signo posteriore. Pariterque verum erit in signo effectus, extitisse causam in signo priori. Quod locum habet etiam si absolute sit impossibile, ut existat cognitio effectus in signo causæ, atque adeo sit incapacitas absoluta, ut effectus in tali signo cognoscatur vere. Sat enim est capacitas hypothetica præcindens à possibilitate, vel impossibilitate hypothesis, id est, quod si daretur in signo causæ cognitio affirmans fore effectum in posteriore, talis cognitio vera esset. Hoc enim sufficit, ut dicatur absolute verum esse in signo antecedente causæ, quod in signo posteriore erit effectus. Vniuersaliter enim ad hoc, ut res vera dicatur pro aliqua mensura, sat est, quod ex se in tali mensura, sit vere cognoscibilis, casu, quod sit possibilis cognitio eius existens in tali mensura, ut bene docuit Valsq. *1. part. disp. 78. cap. 2.* & cum eo Ruiz. *tom. de scient. disputat. 91. sect. 2. num. 11.* Adde præterea, non solum rerum veritatem semper, & ubique esse modo explicato; sed etiam rerum falsitatem. Quia sicut in omni mensura seu temporis, seu naturæ est verum fore Petrum in posteriore, aut fuisse in præcedente; ita etiam falsum est, non fore Petrum, aut non fuisse. Pariterque in similibus.

174 Suppono quintò ex dictis *suprà disp. 2. q. 4. conclus. 6. & disputat. 3. quæst. 6.* Iudicia nostra de præsentè, de præterito, & de futuro suapte essentia esse diuersa, atque adeo vnum in aliud nullatenus transire posse. Iudicium enim de præsentè essentialiter consistit in actu, quo iudicamus esse, aut non esse obiectum in eadem mensura temporis, qua id iudicamus; iudicium autem de præterito, quo in mensura anteriori; & iudicium de futuro, quo in posteriori. Tantumdemque est de enunciationibus vocalibus his iudiciis correspondentibus, prout talem significationem habentibus.

His positis: tria sunt nobis in hac q. examinanda. Primum: quid sit in re existente esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam. In quoque futuritio eius, præsentia, & præteritio consistat. Secundum: an in eadem re prout existente in eadem temporis mensura esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam sint tres diuersæ veritates ratione trium diuersorum statuum diuersis iudiciis iudicabiles; idque successu temporis, & non aliter. Tertium: quod sit futuritio, præsentia, & præteritio rerum existentium in tempore.

Circa primum. Nonnulli tacito nomine relati à 176 Suar. *prolog. 2. de grat. cap. 7. num. 4.* dixerunt, rem esse futuram nihil esse aliud, quam habere eam esse in causa determinata aliquo modo ad causandum, & nondum habere, vel habuisse in se. Quæ doctrina ex S. Thom. sumpta videtur *lib. 1. Perihem. lect. 13.* Vbi docet, futurum habere esse tantum in sua causa; & idè simpliciter dici posse futurum, si causa sit omnino determinata ad vnum. Si verò causa æquè sit indifferens ad verum, & ad falsum nec dici posse futurum, nec non futurum. Polse tamen dici futurum non cum omnimoda certitudine, si ad eam partem sit causa magis propensa, quam ad oppositam. Secunda sententia est Pelant. *1. part. q. 14. art. 13. disp. 5.* dicentis, rem esse futuram, solum esse denominationem desumptam à voluntate efficaci, qua Deus vult, illam esse. Tertia sententia est Soar. *suprà num. 7.* asserentis, esse rem futuram formaliter consistere in transitu quodam, seu habitudine rei ab esse, quod habet in causa ad esse, quod in se ipsa aliquando habitura est. Quarta sententia Recentiorum, quos tacito nomine citat Herice *tract. de scient. disp. 6. cap. 6.* est; futuritionem rei aliquid esse de præsentì connexion essentialiter cum existentia reali, quam res est habitura in sua temporis differentia. Pariterque philosophantur de rei præteritione. Pro qua sententia postea stant moderniores alij. Quinta denique sententia ipsius Herice, cui consentiunt Petr. Hurt. *disp. 19. de anim.* & alij Recentiores, asserit, rem futuram duo dicere in suo conceptu, nimirum existentiam ipsius rei in proprio tempore pro materiali; pro formali autem, aut tempus antecedens, aut negationem talis existentia. Pariterque philosophantur de rei præteritione. De rei autem temporali præsentia nihil ab Auctoribus dictum video.

Propositio 1.

Esse rem futuram non est habere eam esse in 177 causa determinata, & nondum illud habere in se; ut prima sententia asserbat.

Quoniam esse, quod effectus in causa determinata habere dicitur in ea sententia, nihilo differt ab ipsa entitate causæ, prout determinatæ in actu primo ad ipsum effectum. Compertum est autem diuersum quid esse ex suo conceptu, causam esse in actu primo determinatam ad effectum nondum actu existentem, & effectum esse futurum. Id, quod ostendi potest primò: quia Angelus cognoscens intuitiue causam determinatam in actu primo ad effectum nondum actu existentem, non ob id præcisè cognoscit intuitiue effectum futurum, ut patet. Secundò: quia effectum esse præteritum aliud quid est à causa determinata ad illum, ut constat: ergo, & esse futurum. De vtraque enim denominatione pariter est philosophandum. Tertio: quia sæpe est causa ex se determinata ad effectum, & ille non est futurus: eo quod impeditur postea talis determinatio.

natio. Quartò: quia sæpe est effectus futurus, quando eius causa æquabiliter est ad illum indifferens, vt & ex se videtur notum, & ex dicendis conspicuum fiet. Nec refragatur S. Thom. *lec. illa* 13. *cir. in lib. 1. Periherm.* Quia dum negat, posse dici futurum id cuius causa ad vtrumlibet indifferens est, non negat, illud re vera futurum esse, sed tantum quoad nos quantum est ex ordinatione siue dispositione causæ. Vnde sæpe dicit, bifariam posse aliquid esse futurum. Primò: quia re vera erit in se. Secundò: quia erit, quantum est ex causæ ordinatione. Sic *1. part. q. 19. art. 7. ad 2. & clarius q. 12. de verit. art. 10. ad 7.* Vbi ait. *Aliquid potest dici esse futurum non solum ex hoc, quod ita erit; sed quia ita est ordinatum in causis suis, vt sic sit futurum.*

Ex quo patet, futurationem effectus, iuxta S. Th. diuersum quid esse à determinatione causæ, tamen illa recte possit inferri. Quintò: id ipsum ostenditur, quia etiã causa de præsentis non sit, dummodo ea sit futura, effectus ab illa oriundus futurus erit. Ergo esse illum futurum non est, quod iam de præsentis sit eius causa determinata ad illum. Sextò: quia tempus, quod vocant imaginariū, quia ratione re ipsa est, iuxta suppositionem tertiam sine causa est, & tamen omnes eius partes nondum transactæ futuræ dicuntur. Septimò: quia dato casu, quod ens aliquod in tempore posset incipere sine causa sui, futurum re vera esset, antequam inciperet; desinitioque entis, si qua est, vt esse potest, citra omnem causæ influxum postea euentura, futura dicitur. Ergo ratio futuri ex suo conceptu à causis rei futuræ præcindit, atque adeò in ipsa determinatione causarum consistere nequit.

178 Vnde inferitur primò contra secundam sententiam relata *n. 176.* neque in denominatione proueniente à decreto Dei consistere futurationem rerum. Tum quia aliud est, rem esse decretam, aliud esse futuram, vt ex se constat. Tum quia, vt actus liber sit futurus, non sit necessarium in Deo decretum determinatum de tali actu (de quo est sermo in ea opinione) imò si sit exequitium repugnat libertati; sed sufficit decretum indifferens concurrendi, de quo *suo loco.* Tum quia tale decretum respectu peccati futuri absolute repugnat. Tum denique: quia licet Deus conciperet in tempore sua decreta, vt nos, res nihilominus per illa decernenda ab æterno diceretur futura, quin Deus haberet ab æterno decretum earum. Accedit, quod præteritio rerum non est denominatio desumpta à decreto Dei: Ergo nec futurationis. Partes etiam temporis independenter à decreto actuali Dei sunt futura, quo pacto sunt. Ergo.

179 Secundò inferitur contra sententiam tertiam; neque in transitu, seu habitudine causæ ad effectum consistere futurationem eius. Tum quia præcindendo ab existentia causæ datur fututio quemadmodum, & præteritio, vt vidimus. Tum quia transitus, seu habitudo causæ ad effectum etiam datur respectu effectus præsentis. Si autem dicas, te loqui de transitu ad effectum prout futurum, & petis principium, & falsum asseris: quia dicis, reddi effectum formaliter futurum per id, quod ad ipsum, vt iam futurum, terminatur. Præterquam quod transitus, seu habitudo causæ ad effectum alia à causalitate, quæ causat illum, ad rem non videtur excogitabilis: causalitas autem, & fututio non sunt formaliter idem, vt satis ex se constat.

180 Tertiò inferitur contra sententiam quartam, futurationem rei neutiquam esse aliquid de præsentis connexionem essentialiter cum existentia, quam res in sua differentia temporis est habitura. Quia, vt

constat ex dictis, absque omni huiusmodi de præsentis connexionem cum existentia rei, potest hæc futura esse sæpeque est, quemadmodum citra omne dubium & potest, & sæpe est præterita. Et quidem omni huiusmodi connexionem è medio sublato, non posse non, aut rem, aut eius negationem esse futuram, ex dicendis compertum fiet.

Propositio 2.

Rem esse præsentem, siue existentem de præsentis 181
ti nihil est aliud, quam illam habere iam nunc actualem esse; siue illam iam nunc actu existere in rerum natura.

Hæc propositio ex terminis notissima est. Constat enim, rem iam nunc habere esse actualem, siue actu existere in rerum natura, & esse præsentem, seu de præsentis existere, idem omnino esse. Quid autem sit, rem iam nunc existere actualem, iam nunc habere esse actualem in rerum natura, adeò est ex terminis conspicuum, vt amplius non sit explicabile. In scientiis quippe necesse est, vt quemadmodum dantur principia, seu propositiones per se notæ non demonstrabiles per alias, ita dentur termini, siue conceptus obiectiui per se noti non explicabiles per alios notiores, vt non semel notauimus. Huiusmodi autem est conceptus existentie rei iam nunc actualis, siue rei iam nunc actualiter, atque adeò de præsentis existentis.

Hinc tempus præsens, seu potius pars temporis 182
præsens à futuris, & à præteritis condistincta ea dicenda venit, quæ, quia ratione est, iam nunc actualiter, siue præsentialiter est. Etenim si sermo sit de tempore reali consistente in quadam serie durationum existente realiter, iuxta dicta *suppositione tertia*, ea pars temporis dicitur præsens, quæ iam nunc est actu existens, iuxta nuper dicta. Si verò sit sermo de tempore imaginario consistente re ipsa in simili serie durationum possibilitatum, quæ talium, prout in *eadem suppositione tertia* exposuimus; ea pars temporis dicitur præsens, quæ iam nunc est proximè potens ad existendum. Vnica enim inter omnes potest dumtaxat assignari, quæ sit iam nunc, atque adeò de præsentis proximè potens ad existendum; ea nimirum, quæ iam nunc, atque adeò de præsentis esset existens, si de statu possibilitatis ad statum existentie translata esse. Ceteræ enim, vt translatae pariter ad statum existentie, aut essent præteritæ, aut futuræ existentialiter; ita intra statum meræ possibilitatis, aut siue præteritæ, aut futuræ potentialiter, id est, aut iam non habent potentiam ad existendum: quia potentia earum proxima ad existendum iam præterit, aut nondum habent, quia nondum accessit. Porro pars temporis, siue realis, siue imaginarij, quæ rigorose loquendo est præsens, non potest non indiuisibilis esse quoad extensionem temporalem, atque adeò successiuam; quandoquidem in omni parte, quoad talem extensionem ex aliis composita, non potest non esse aliquid aut præteritum, aut futurum, vt constat; quod ipsum est, eam in rigore præsentem non esse, sed de hoc plura *alibi*.

Propositio 3.

Rem esse futuram, aut præteritam nihil est 183
aliud ex conceptu suo, quam existere illam in tempore, quod prius, aut posterius est tempore præsentis, in quo, siue ex quo dicitur illa futura, aut præterita.

Etenim,

Etenim, cum dico: *Anti-Christus erit*, quod iudicative cognosco est existentia Anti-Christi respondens tempori, quod praesente, in quo eam iudico, posterius est. Unde, per tale iudicium duo iudicantur: expresse existentia Anti-Christi in proprio eius tempore; tacite autem, seu virtualiter, quod tale tempus posterius praesente est, in quo extat iudicium. Quo fit, ut conceptus obiectivus iudicii duo etiam complectatur; directe quidem ipsam Anti-Christi existentiam in proprio tempore, ex connotato autem alterum tempus, cui correspondet de praesenti iudicium ipsum, & relate ad quod dicta existentia tempus posterius denominatur. Ex quo patet futuritionem rei in eo stare, quod res sit existens in tempore, quod est posterius praesente, in quo, siue ex quo dicitur illa esse futura, ut in propositione statuimus. Eodemque prioris modo philosophandum est de praeteritione; nisi, quod haec existentiam rei importat in tempore, quod antecedens est praesente, in quo, siue ex quo dicitur illa esse praeterita. Unde futuritio, praeteritioque rei directe dicunt in suo conceptu prima existentiam rei in tempore posteriori, secunda in priori, quam praesens, ex connotato vero utraque praesens ipsum, qua tale.

184 Sed dicit aliquis: haec propositio est vera: *Hodie est futurus Anti-Christus, & ab aeterno fuit futurus*. Ergo futuritio Anti-Christi, quam illa enunciat, iam hodie est, & ab aeterno fuit: non ergo consistit ea in existentia Anti-Christi, quae erit in tempore posteriore prout connotante tempus praesens anterius, in quo Anti-Christus futurus dicitur. Respondeo, eiusmodi propositionem duplicem sensum habere posse. Primum aequivalentem huic: *Hodie est verum, & ab aeterno fuit verum, Anti-Christum fore*. Secundum huic. *Hodie, & ab aeterno Anti-Christus erit*. Et in priori quidem sensu, in quo vera est, non enunciat directam, proprie dictam futuritionem Anti-Christi, de qua nos tractamus, sed veritatem eius, quae ut lumen quasi reflexa, impropriaque dici potest futuritio Anti-Christi; a qua veritate eatenus dicitur hodie esse, & ab aeterno fuisse verum, Anti-Christum fore; quatenus hodie est, & ab aeterno fuit iudicabile iudicio vero, Anti-Christum fore, iuxta universalem doctrinam in quarta suppositione traditam. In posteriori autem sensu, in quo praedicta propositio directam, & propriam enunciat futuritionem Anti-Christi, tantum abest, ut vera sit, quod potius in terminis ipsis involuit repugnantiam, ut constat.

185 Ex quibus infero primo contra plerosque Auctores quintae sententiae, rem existentem in aliquo tempore, eoque titulo semper quoad talem existentiam posteriorem omnibus temporibus praecedentibus, & priorem sequentibus, non eo ipso esse semper futuram propriam, & directam futuritionem respectu omnium illorum, & respectu omnium horum praeteritam, sed respectu uniuscuiusque tunc solum quando illud est praesens. Ob id in superioribus dixi, futuritionem, praeteritionemque rei de connotato dicere in conceptu suo tempus praesens, qua tale. Ratio est conspicua: quia conceptus proprius futuritionis rei ipsissimum est obiectum huius propositionis: *Res erit*. Praeteritionis autem huius: *Res fuit*. Constat autem ex se, & ex dictis: Obiectum primum hoc expresse, aut tacite complecti: *Res erit existens in tempore, quod tempore nunc praesente, siue, quod nunc est praesens posterius naturam suam est*. Obiectum autem secundum hoc: *Res fuit existens in tempore, quod tempore nunc praesente, siue, quod nunc est pra-*

sens, anterius suam naturam est. Ex quo patet, aduentum Christi nequaquam dici posse iam esse futurum, esto addatur, respectu ad tempus anterius, in quo Mundus incipit. Sicut nec aduentus Anti-Christi dici potest praeteritus adhuc respectu ad tempus posterius, in quo mundus finitur: quia assertio haec: *Adventus Christi erit respectu temporis principij mundi, hunc sensum fallum, & implicatorium efficiet: Adventus Christi existet in tempore posteriore, quam tempus, quod est praesens modo, respectu temporis principij mundi*. Sicut haec: *Adventus Antichristi fuit respectu temporis finis mundi*. Hunc *Adventus Antichristi existit in tempore anteriore, quam tempus, quod modo est praesens respectu temporis finis mundi*. Pariterque de similibus venit dicendum.

Nihilominus res existens in aliquo tempore ea-
186
tenus dici potest semper futura respectu omnium temporum praecedentium, praeteritaeque respectu omnium sequentium futuritione, praeteritioneque reflexa, & impropria, quatenus directae, propriaeque futuritionis eius veritas, hoc est, iudicabilitas per verum iudicium, omni tempore antecedenti responderet; praeteritionis autem omni sequenti. Quo iure dicimus, toto tempore ante aduentum Christi verum fuisse, Christum esse venturum & toto tempore post aduentum Christi, aut fuisse, aut esse, aut fore verum, Christum venisse. Similiter, toto tempore ante aduentum Christi, aut fuisse, aut esse, aut fore verum, Anti-Christum esse venturum, & toto tempore post aduentum Anti-Christi, verum fore, Anti-Christum venisse. In quod tamen etiam interuenit, ut cernitur, futuritio, praesentia, praeteritioque propria, & directae veritatis praedictae asserta ad nobis de praesenti, atque adeo dicens in conceptu suo de connotato tempus praesens, qua tale.

Secundo infero contra nonnullos etiam ex au-
187
thoribus quintae sententiae. Ut aliqua res sit futura, necessarium non esse, quod detur eius negatio in tempore, in quo futura dicitur. Pleraque enim hodie existentia, quorum proinde negatio hodie non datur, etiam in temporibus sequentibus existentia erunt, verumque proinde dicuntur hodie fore, siue futura esse in illis. Ex quo patet, eandem rem bene posse esse simul praesentem, & futuram. Ad cuius distinctionem, quae non est praesens, quo tempore futura dicitur, pure futura nuncupabitur; sicut res possibilis non existens pure possibilis nuncupatur, ad distinctionem rei possibilis, & simul existentis. Eodemque pacto de praeteritione rei est philosophandum.

Tertio infero. Quoties res in eodem tempore
188
existentes ordinem aliquem prioris, & posterioris habent secundum naturam eam, quae in signo posteriori est, futuram appellari posse comparatione signi prioris; praeteritamque vice versa, quae est in signo priori respectu signi posterioris, idque tum directam, tum reflexam futuritionem, & praeteritionem, iuxta doctrinam suppositam n. 173. Tametsi loquutio haec translatitia, subindeque minus propria sit.

Venio iam ad secundum punctum quaestionis propositum num. 175. Pro quo fit.

Propositio 4.

189
Rem esse futuram, esse praesentem, & esse praeteritam diversae veritates sunt obiectivae comparatione

tionem nostri intellectus, diuersis iudiciis, successuque temporis iudicabiles verè, & non aliter.

Quod sint diuersæ veritates obiectivæ, iudicabiles à nobis diuersis iudiciis, manifestè probatur. Primo: quia si non essent diuersæ veritates obiectivæ, essent utique ex parte obiecti, atque adeo obiectivæ vna; & eadem, ut est notissimum. Inde autem fieret, ut intellectus noster iudicans vnā, non posset non eodem iudicio iudicare omnes, cum omnes obiectivæ essent vna. Idemque proinde esset iudicare de qualibet re, esse præsentem, atque esse præteritam, & futuram; iudiciaque subinde de præsentibus, de præteritis, & de futuro non essent diuersa, sed vnum, & idem; contra suppositionem quintam *supra* statutam. Quod vtrumque, quā sit absurdum, nemo non videt.

191 Secundo: quia passim affirmamus verè de aliqua re esse præsentem, simul negantes verè de eadem, esse præteritam, aut futuram, & vice versa, ut cunctis notissimum est. Igitur huiusmodi veritates obiectivæ diuersæ sunt; & consequenter diuersis iudiciis iudicabiles: vnā siquidem, eandemque obiectivam veritatem de eodem subiecto verè simul affirmari, & negari, impossibile est, ut constat.

192 Tercio probare quis posset idem ipsum. Quia præsentia rei vnā duntaxat mensuram temporis præsentis includit in conceptu suo. Cum tamen futurum præter mensuram temporis præsentis, insuper includat aliam temporis posterioris præsentem; & præteritum præter mensuram temporis præsentis aliam diuersam temporis præsentis prioris, ut ex *superius* dictis constat. Hinc namque sit, eiusmodi veritates obiectivæ à diuersitate saltem temporum, quæ includit in se aut directe, aut ex connotato non posse non esse diuersas. Caterum huic probationi non multum fido. Quia licet eiusmodi tres veritates dictæ diuersitatem habeant re verè à diuersitate partium, ex quibus integrè coalescunt: ea tamen nimis materialis est ad propositum; neque eas distinguit in ratione veritatum, quæ talium. Siquidem idem penitus aggregatum earundem partium modo vnā talium veritatum constituit, modo non item ratione diuersorum statuum, in quibus successu temporis reperitur, e.g. aggregatum ex his tribus terminis, nempe ex Petro, ex Petri existentia in tempore A præsentem, & ex ipso tempore A nunc constituit hanc veritatem de præsentibus: *Petrus existit in tempore A*; quam tamen idem penitus aggregatum ex eisdem partibus compositum neque constituit toto tempore antecedente, neque toto subsequente constituit: quia, Petrum existere in tempore A, nunc solum est verè iudicabile iudicio de præsentibus, quale non fuit toto tempore antecedente, nec toto subsequente erit. Similiter aggregatum ex his quatuor terminis, nempe ex Ioanne, & Ioannis existentia in tempore B futuro octo ab hinc annis, ex ipso tempore B, & ex tempore A præsentem, nunc constituit hanc veritatem de futuro: *Ioannes existit in tempore B futuro octo ab hinc annis*; quam tamen idem aggregatum ex eisdem omnino partibus constans, neque toto tempore antecedente constituit, neque constituit toto sequente: quia Ioannem esse exiturum in tempore B futuro octo ab hinc annis, nunc solum iudicabile est iudicio de futuro, quale non fuit toto tempore antecedente, nec erit toto subsequente. Pariterque censendum est de cæteris huiusmodi. Ex quibus patet; prædictas tres veritates non tam diuersitate partium, ex quibus coalescunt, quā à diuersitate statuum, ad quos pertinent, diuersas euadere in ratione talium, iuxta dicenda postea.

Pharus Scient. Tom. I.

Vnde quarto probatur planè idem assumptum: quia existentia crastina Petri cras erit verè iudicabilis iudicio de præsentibus, quali hodie non est iudicabilis verè; & hodie verè est iudicabilis iudicio de futuro, quali non erit verè iudicabilis cras, & perendie erit iudicabilis iudicio de præteritis, quali neque hodie, neque cras iudicabilis est: ergo existentia crastina Petri, cras habebit veritatem de præsentibus, quam non habet hodie, & hodie habet veritatem de futuro, quam cras non habebit; & perendie habebit veritatem de præteritis, quam neque habet hodie, neque cras. Idque, quia cras habebit statum, quem hodie non habet, & hodie habet statum, quem cras non habebit, & perendie habebit statum, quem neque hodie habet, neque cras. Igitur futurum iudicabilis hodie, & præsentia iudicabilis cras, & præteritum iudicabilis perendie de existentia crastina Petri, tres eius veritates obiectivæ diuersæ sunt diuersis iudiciis à nostro intellectu iudicabiles. Quod erat ostendendum. Idque ratione diuersorum statuum, quos futurum crastina Petri in esse verè obiectivæ, huc iudicabilis verè successu temporis percurrit. Pariterque philosophandum est de cæteris huiusmodi veritatibus.

Hinc iam se prodit vltimum, quod in propositione asserimus: prædictas scilicet veritates successu temporis, & non aliter esse à nobis iudicabiles verè. Certum enim est, non esse à nobis verè iudicabilem existentiam crastinam Petri iudicio de præsentibus, donec accedat crastinus dies, neque iudicio de præteritis, donec accedat dies perendinus. Sicut neque usque ad hodiernum diem potuimus habere hoc iudicium verum de eadem crastina Petri existentia. *Petrus existit cras*; neque post transactum diem perendinum poterimus habere hoc. *Petrus existit heri*. Tantundemque in cæteris quibusque similibus veritatibus evenit. Ex quo patet, eas aliter, quā successu temporis non esse à nobis iudicabiles verè. Recognosce eandem doctrinam tactam *supra* disput. 2. quæst. 4. conf. 6. & disput. 3. quæst. 3.

Cuius ratio à priori est: quia supposita cuiusvis rei existentia in quavis temporis mensura nullum est instans in toto tempore, quantumvis vtrumque infinito, in quo talis existentia relatè ad nostrum intellectum non variet suæ cognoscibilitatis, suæve obiectivæ veritatis statum; siue, quod in idem recidit, nullum est instans, ex quo talis existentia non debeat à nobis iudicari iudicio diuerso, ut iudicatur verè. Quæ est admirabilis proprietas existentium in tempore prout ab intellectu nostro iudicabilia. Quod ut per exemplum fiat notius, sint nouem continuati dies A, B, C, D, E, F, G, H, I. Sitque sermo de existentia Petri correspondente eorum medio, E. De qua utique ex die A, solum erit iudicabile à nobis iudicio de futuro ex parte obiecti determinato (ut modo omittam vagam). *Talis existentia erit quinto ab hinc die*. Ex die autem B, solum sic: *Erit quarto ab hinc die*. Ex die C, solum sic: *Erit tertio ab hinc die*. Ex die, verò E, iudicio de præsentibus solum sic: *Talis existentia iam est*. Ex die autem F, iudicio de præteritis solum sic: *Talis existentia secundo retro die fuit*. In die G, solum sic: *tertio retro die fuit*. In die H, solum sic: *quarto retro die fuit*. In die denique I, solum sic: *quinto retro die fuit*. Quæ omnia iudicia diuersa esse, veritatesque proinde obiectivas eis respondentes diuersas quoque esse, usque solis iudiciis, & non aliis, ex iisque mensuris temporis, & non ex aliis verè iudicabiles, palam est. Tantundemque pariter venit dicendum de cæteris aliis iudiciis,

Y dicitis,

dicis, ac veritatibus obiectiuis prædictæ existentia correspondentibus ceteris omnibus diebus, atque ad mensuris totius temporis antecedentis, atque subsequens diē E, in quo talis existentia ponitur esse.

196 Quæ cum ita sint, colligo primò. Existentia cuiusvis rei vnico instanti temporis correspondenti vnica tantum veritas in obiectiuam de præsentia conuenire, ex eo tamen instanti iudicabilem ab intellectu nostro, in quo est ipsa existentia. De futuro autem, & de præterito innumeras, imò infinitas conuenire veritates obiectiuas diuersas ex infinitis instantibus antecedentibus, & subsequentibus illud, in quo est existentia ipsa, perque infinita diuersa iudicia iudicabiles ab intellectu nostro.

Secundò colligo. Quot sunt instantia temporis successiue fluentia, tot actus diuersos scientia comparabiles esse à nobis, totidemque amissibiles successu temporis de vniuscuiusque rei existentia, prout vnicuique mensura temporis correspondenti; Idque ita vt neque possimus eos comparare aliter quam successiue eadem instantium temporis successione, neque possimus iam comparatos retinere, quin eadem pariter successione successiue amittamus. Quod etiam mirabile est. Constatque ex doctrina tradita *supra disp. 2. q. 4. Conf. 6. citata.*

197 Tertiò colligo. Status existentiales vniuscuiusque rei de futuro, de præsentia, & de præterito, veros, & reales status esse, atque etiam inter se diuersos relate ad intellectum nostrum, penes diuersitatem veritatum obiectiuarum ad illos spectantium. Huiusmodi autem veritates, scilicet de futuro, de præsentia, & de præterito vnicuique rei conuenientes, prout existentia in sua temporis mensura, imprimis entitatiue, & materialiter diuersæ sunt à diuersitate partium, ex quibus coalescunt, iuxta dicta n. 192. Deinde formaliter in ratione veritatum eatenus diuersæ censentur, quatenus eadem rei existentia non aliter, quam diuersis iudiciis, & ex diuersis mensuris temporis est verè à nobis iudicabilis, vt futura, vt præterita, & vt præterita. Quo etiam iure eiusdem existentia status futuritionis, præsentia, & præteritionis diuersi euadunt inter se. Quomodo autem non solum isti tres sint diuersi, sed intra statum futuritionis eiusdem existentia infiniti status futuritionis diuersi reperiantur, pariterque intra statum præteritionis infiniti præteritionis penes infinitas multitudines instantum temporis antecedentium, & subsequentium talis existentia mensuram, ex dictis *super* liquidum est.

198 Quartò colligo de diuersitate huiusmodi statuum, veritatumque obiectiuarum ad eos spectantium futuritionis, præsentia, & præteritionis rerum aliquando existentium, perinde philosophandum esse respectiue ad intellectum creatum cognoscentem per proprias species, atque respectiue ad nostrum nunc cognoscentem per alienas philosophati sumus. De vtroque enim intellectu, quod ad rem attinet, eadem ratio est procul dubio, vt ex dictis potest quisque perspicere. Vtrum autem eadem quoque sit de intellectu increato Dei, ex dicendis *propos.* seq. constabit.

Propositio 5.

199 Rem esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam, comparatione intellectus Dei non sunt diuersæ veritates successu tēporis iudicabiles, vti sunt comparatione nostri intellectus, iuxta *propos.* 4. Tametsi argumenta non leuia oppositū videantur probare.

Prior pars propositionis statuitur propter concordem Patrum, atque Theologorum sententiam vnanimiter asserentium, aut supponentium, scientiam

diuinam etiam rerum existentium in tempore ita esse immutabilem, inuariabilem, & vndeque integre æternam, vt nullatenus successu temporis possit augeri, aut minui, nullatenusque subinde possit Deus alicuius veritatis noticiam acquirere, aut amittere in tempore, quam non habuerit ab æterno, aut non sit in æternum habiturus. Si enim futuritio, præsentia, & præteritio rerum aequè essent veritates diuersæ comparatione intellectus Dei atque comparatione intellectus nostri, aequè intellectus Dei, atque noster ad eas verè iudicandas expectare deberet mensuras temporis, ex quibus tantum à nobis sunt verè iudicabiles. Vnde fieret, vt singulis temporis momentis denuò conciperet Deus iudicia quarundam, totidemque quarundam aliarum iudicia prius concepta deponeret, vt ex dictis *propos.* 4. compertum est. Non ergo futuritio, præsentia, & præteritio rerum diuersæ veritates sunt obiectiuæ comparatione intellectus Dei, vt sunt comparatione intellectus nostri. De quo plura dicenda sunt in *Tract. de scientia.*

Posterior autem propositionis pars non aliter ²⁰⁰ probanda venit, quam exhibendo argumenta, quibus contra priorem statutam probari videtur, futuritionem, præsentiam, & præteritionem rerum aliquando existentium perinde relate ad intellectum Dei, atque ad nostrum esse veritates diuersas successu temporis iudicabiles, atque adde scibiles, & non aliter. Argumenta autem sunt, quæ sequuntur.

Sit primum illud vulgare. Deus ante aduentum Christi, præciebat, Christum esse venturum, non autem sciebat venisse: modò non præscit, esse venturum, & scit venisse. Tum, quo tempore Christus aduenit, Deus iudicabat, iam Christi aduentum esse præsetem, habereque iam actu existentiam in rerum naturâ, quod modò iudicare non potest, quia iam non extat Christi aduentus: igitur successu tēporis variata est scientia, & præscientia Dei. Huic argumento communiter responderi solet; Deū eadē prorsus inuariatâ scientia cognouisse sēper, semperque cogniturū, aduentum Christi pro sua propria mensura tēporis existentem; necnon illum relate ad talē mensurā esse præsentem: relate verò ad totum tempus præcedens esse futurum, & relate ad totū subsequentem, esse præteritum: atque ita modò nō cognoscere Deū quidpiam, quod antea nō cognouerit, nec vice versâ; vnde concluditur, scientiā Dei extrinsecè tantum denominari præscientiam à duratione temporali, quā habet antequam existat obiectum, quo tamen transacto, absque vllâ sui intrinsicâ variatione desinit esse præscientia, sublata iam ea denominatione priore.

En solutionē communem facti argumenti. In qua ²⁰¹ tamen ego hæcenus quiescere non potui. Vrgo illud sic primò sub terminis vniuersalioribus. Antequam res existat, Deus non iudicat, eam iam habere existentiam in rerum naturâ: quia tale iudicium falsum esset, cum falsum sit, iam rem existere, quo tempore nondum existit. At, quo tempore iam res existit, tunc iudicat Deus, eam iam habere existentiam, quia iam tunc id est verum. Ergo Deus successu temporis acquirit iudicium, quod antea non habebat. Vrgo secundò. Hæc propositio prolata hodie: *Antichristus iam nunc existit* omnino falsa est, prolata tamen postea, quando Antichristus iam sit existens, omnino erit vera, vt est notissimum: Ergo iudiciū internū tali propositioni respondens in quocūque intellectu, cōceptū hodie omnino erit falsū; Cōceptū tamē tunc omnino erit verū. Ergo Deus hodie non habet tale iudicium, habebit tamen, quando Antichristus iam existat, atque ita successu temporis illud acquirit. Vrgo tertiò. Ideò prædicta

ta propositio hodie falsa est, & tempore Antichristi erit vera, quia veritas obiectiua, quam illa enunciat, hodie non datur à parte rei, & tempore Antichristi iam dabitur. Ab eo enim, quod res est, vel non est, dicitur propositio vera, vel falsa secundum Arist. & omnes. Igitur Deus, cui nulla veritas obiectiua ex parte rerum se habens latere potest, tempore Antichristi cognoscat veritatem obiectiua, quam dicta propositio enunciat, quia tunc ea dabitur à parte rei, hodie tamen eam non cognoscit, quia hodie non datur. Acquiret ergo scientiam tunc, quam hodie non habet.

104 Hinc nascitur argumentum secundum in hunc modum. Ex his duobus obiectis: *Iam nunc existit Antichristus: Post multos annos existet Antichristus*; primum comparatione nostri intellectus non est verè iudicabile hodie; bene tamen secundum. Tempore tamen Antichristi è conuerso primum erit iudicabile verè; secus secundum, vt ex se patet, & ex dictis prop. 4. Ergo idem dicendum est comparatione intellectus Dei. Probo consequentiam: quia veritas obiectiua, à qua obiecta habent esse verè iudicabilia, non est quidpiam illis proueniens ab extrinseco; sed modus essendi eorum intrinsecus, cum ipsique à parte rei identificatus, vt affirmat, vniuersaliterque monstratum est suprà q. 1. prop. 1. proindeq; nequaquam possunt aliqua obiecta quoad veritatem obiectiua, quam re ipsa in se habent relatè ad vnum intellectum esse verè iudicabilia; secus relatè ad alium. Obiecta autem prædicta quoad veritatem obiectiua, quam in se re ipsa habent pro diuersis temporibus, & non aliter, pro eisdem diuersis temporibus, & non aliter iudicabilia verè sunt ab intellectu nostro. Igitur pro eisdem diuersis temporibus, & non aliter euadent quodque iudicabilia ab intellectu Dei, scientiam ergo Dei pro talium temporum varietate subire aliquam varietatem necessarium videtur.

205 Confirmatur primò: quia non potest vlla propositio esse vera, nisi verificatiua aliquid eius detur ex parte rerum; nec potest vlla propositio esse falsa, nisi desit ex parte rerum omne eius verificatiuum, vt est notissimum: Ergo, cum propositio ista: *Iam nunc existit Antichristus*, hodie sit prorsus falsa: futura prorsus vera tempore Anti-Christi, hodie non habet ex parte rerum verificatiuum, quod tunc habebit. At Deus nec potest habere scientiam de obiecto propositionis nullum verificatiuum habentis, quia talis scientia esset falsa; nec potest carere scientia de verificatiuo propositionis: quia eo ipso, quod illud est tale, est quid scibile verè; & Deus ignorare non potest, quod est scibile verè, vt constat. Ergo Deus nequibit non tempore Antichristi habere scientiam, quam modò non habet de verificatiuo, quod tunc dicta propositio habebit, & modò non habet.

206 Confirmatur secundò. Verissimum hodie est, Antichristum nondum existere in sua temporis mensura, quia verissimum etiam est, talem mensuram temporis nondum adesse: Ergo Deus iudicat hodie, Antichristum nondum existere in sua temporis mensura. At accedete tali mensura, nequibit non iudicare oppositum: quia tunc oppositum erit verum: Ergo, vel habebit tunc Deus duo iudicia opposita; quod est impossibile; vel deposito iudicio, quod modò habet, oppositum concipiet. Quo habetur intentum.

Confirmatur tertio. Testetur Deus hodie, vt potest, exterius, Antichristum nondum existere. Inquiri nunc; vel Deus hodie habet internum iudicium tali exteriori testimonio respondens, quo interius pariter iudicat, Antichristum nondum existere; vel non

Pharus Scient. Tom. I.

habet: Si non habet. Ergo testatur, quod nescit, seu, quod non iudicat. Quod planè ipsi est impossibile. Si habet. Non potest non per Antichristi aduentum amittere tale iudicium, & oppositum comparare, quandoquidem tempore Antichristi neque in prædicto testimonio, neque in prædicto iudicio, vt pote iam tunc falso persistere poterit. Quo fiet, vt iudiciū oppositum iam tunc verum nequeat non comparare, vt pote omnino necessitatus ad sciendum omne verum. Quo iterum habetur intentum.

Tertium argumentum. Si Deus non acquirit 107
lam scientiam successu temporis, Deus hodie prorsus ignorat, in quonam die viuut, & regnat. At hoc absurdum est, vel homine indignum, cui probro ducitur, nescire, quinam dies sit, in quo viuut. Ergo. Probatu antecegens: acceptis pro exemplo septem diebus continuis integræ hebdomadæ quibus, certum est, Deum successuæ coexistere, ita vt prius coexistat diei dominico, deinde feriæ secundæ, postea tertiæ, & ita deinceps. Etenim, si Deus nullam successu temporis scientiam acquirit ex quocunque eorum septem dierum, cognoscit quidquid in omnibus, & singulis cognoscibile est, quoad existentiam ipsorum, & propriam coexistentiam cum illis præsentem, præteritam, & futuram, vt est certissimum. Hinc autem planè sequitur, idem prorsus scire Deum, & iudicare de existentia feriæ tertiæ, deque sua coexistentia cum illa, quando illi iam de præsentem coexistit, ac quando de præsentem coexistit aliis, & è conuerso. Ergo existente iam de præsentem feriæ tertiæ, non amplius scit Deus de illa, deque sua coexistentia cum illa, quam existentem iam de præsentem qualibet alia. Siquidem de omnibus iudicat temper idem, siue illis coexistat iam, siue secus. Ergo nescit Deus in quonam earum præ reliquis iam existit, quonamve earum ea sit, cui ipse de præsentem coexistit. Quod ipsum est, nescire Deum, in quonam die viuut, & regnat.

Confirmatur, & declaratur primò. Vt Deus sciat 208
in quonam die huius hebdomadæ præ reliquis iam nunc viuut, & regnat, aliquid peculiare debet iam nunc scire de tali die, quod non scit de aliis, nimirum, se iam nunc illi præ reliquis coexistere: sed si de omnibus semper scit idem, nihil de tali die scit peculiare, quod non scit de aliis. Ergo si de omnibus semper scit idem, nescit profectò, in quonam præ aliis iam nunc viuut, & regnat.

Confirmatur secundò. Interroganti mihi, 209
nam dies huius hebdomadæ hodiernus sit, Luna; ne, an Martis, an Mercurij, an Iouis, an alius; vel potest mihi Deus respondere, esse diem Iouis, vt verè est, non verò Luna; aut Martis, aut Mercurij, aut alius; vel non potest? Si non potest. Ergo nescit Deus, quinam dies huius hebdomadæ sit hodiernus, quod ipsum est, nescire ipsum, in quo die viuut. Si autem potest. Ergo Deus, qui non potest affirmare, quod nescit, aliquid peculiare scit hodie de die Iouis, quod non scit de aliis, scilicet iam nunc ipsum esse præsentem, quodque de ipso die Iouis heri non sciebat; & habetur intentum. Siquidem eidem interrogationi heri à me factæ non posset heri Deus respondere, esse diem Iouis: quia falsum diceret; quandoquidem hesternus dies non Iouis sed Mercurij fuit.

Confirmatur tertio. Quia si Deus successu 210
temporis nullam scientiam acquirit; nescit Deus hodie, an Mundus iam sit à se productus, an postea producendus: quia nescit, an ea temporis mensura, in qua eum producere decreuit, accesserit iam, an potius adhuc maneat futura. Si enim nihil modo scit Deus de coexistentia Mundi cum tali temporis mensura,

mensura, quod non scierit ante Mundi creationē, vt tunc non sciebat, Mundum iam esse tunc productum in illa: quia verē tunc nondum erat in illa productus; quia nondum illa accesserat: ita neque scit modo. Ignorat igitur Deus hodie, an Mundus sit iam à se productus; necne. Quod planē videtur absurdum. Et sanē non satis videtur intelligibile, quomodo Deus, quo tempore ab eius omnipotentia physicē egrediuntur creaturæ, possit non acquirere denud aliquam veluti experimentalem noticiam productionis earum, à se non præhabitam ante aduentum talis productionis, talisque quasi experientia physicæ eius. Videtur igitur dicendum, talem eam noticiam successu temporis, dum cuncta produxit, comparasse, in diesque comparare.

212 Confirmatur quartò. Quia nisi Deus successu temporis scientiam acquirat, vniuersaliter nullius existentia differentias de futuro, de præsentia, & de præterito discernet, vt constare ex dictis videtur. Hoc autem, quis non censet absurdum? Quādoquidem huiusmodi differentia verē dantur à parte rei, verēque proinde sunt discernibiles à quouis intellectu, vt etiam ex dictis videtur constare, à nostroque discernuntur de facto; vt *proposit. 4.* monstratum est.

213 Vnde iam quantum argumentum à priori desumitur hoc pacto. Esse rem futuram, esse præsentem, & esse præteritam à parte rei sunt modi essendi eius diuersi, idque successu temporis, cum tota eorum diuersitas in temporis successione fundetur. Igitur à parte rei sunt vera quædam obiectiua diuersa, seu veritates obiectiue diuersæ, idque etiam successu temporis. Siquidem vera obiectiua diuersa, seu veritates obiectiue diuersæ vniuersiuique rei, vt in tota hac disputatione sumuntur, aliud non sunt à modis diuersis essendi eius, prout ex dictis in illa constat. At, quā ratione vnumquodque est obiectiue verum, seu veritas obiectiua eadem, & non alia euadit iudicabile verē ab omni intellectu cognoscitui veritatis: Igitur, esse rem futuram, esse præsentem, & esse præteritam veritates obiectiue diuersæ sunt, seu vera obiectiua diuersa successu temporis, & non aliter verē iudicabilia ab omni intellectu cognoscitui veritatis; atque adeo ab intellectu diuino. Totus discursus est legitimus, solumque primum antecedens, cui nititur, indiget probatione. Probatur autem primò. Quia ex ipsis terminis videtur satis superque notum, diuersum quid esse in vnaquaque re esse eam iam actu existentem in rerum natura, atque fore postea exituram, vel antea exitisse; atque adeo diuersos esse modos essendi eius à parte rei esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam; idque successu temporis. Siquidem antequam existat est futura, dum existit est præsens, & postquam extitit est præterita. Secundò probatur: quia futuritio, præsentia, & præteritio vniuersiuique rei diuersas à parte rei proprietates fortuntur, quod manifestum indicium est realis earum diuersitatis. Etenim vnaquæque res dum est præterita sub nullam cadit potestatem, cum tamen sub aliquam cadat, dum est futura, aut præsens. Inde enim ortū vulgare illud axioma. *Ad præteritum non datur potentia*, sicut datur ad futurum & præsens. De quo nos egimus supra *disp. 8. q. 4.* Deinde vnaquæque res, dum præsens est, dumtaxat cadit sub libertatem etiam diuinam, non item dum est præterita, vel futura. Ob id enim Deus hodie non est proximè liber ad producendam durationem crastinam mundi, sicut cras erit, ad producendam autem hesternam, ne remotam quidem habet iam Deus hodie libertatem, seu potestatem. Præterea, duratio mundi hodierna hodie dumtaxat est possibilis proximè: toto enim tempore antec e-

dente, remotè tantum fuit possibilis, & toto tempore subsequente, ne remotè quidem possibilis erit. Ex quibus omnibus videtur concludi, vnamquamque rem, vt subit successu temporis diuersos modos essendi, atque adeo diuersas veritates obiectiue, & consequenter diuersos status futuri, præsentis, & præteriti; ita quoque diuersa iudicia Dei successu temporis subire, seu terminare. Quod erat intentum argumenti.

Confirmatur primò. Quia sicut possibilitas, futuritio conditionata, & futuritio absoluta vniuersiuique rei tres sunt obiectiue veritates eius diuersæ ratione diuersorum statuum ita ordinate secundum seriem prioritatis, & posteritatis naturæ, vt ne à Deo quidem sint cognoscibiles aliter, quam suo ordine, prima videlicet in primo signo, secunda in secundo, & tertia in tertio, & idè scientia diuina de possibilitate prior naturæ est, quam scientia de futuritione conditionata, & hæc prior, quam scientia de futuritione absoluta, vt ex communi Theologorum sententia videbimus in *tract. de scientia*. Ita futuritio, præsentia, & præteritio vniuersiuique rei tres sunt obiectiue veritates eius diuersæ ratione diuersorum statuum ita ordinate, secundum seriem prioritatis, & posteritatis temporis, vt ne à Deo quidem videantur cognoscibiles esse aliter, quam suo ordine. Prima videlicet in tempore antecedente rei existentiam; secunda in ipso tempore existentia; & tertia in tempore subsequente ita vt scientia de futuritione in solo tempore antecedente rei existentiam, & scientia de præsentia in solo tempore existentia, & scientia de præteritione in solo tempore subsequente possit existere.

Confirmatur secundò. Quia veritas obiectiua æquæ, ac obiectiua bonitas est passio entis. Sed ens iam actu existens, atque possessum aliter est bonum, & amabile, quam dum est futurum, & possidendum, aut præteritum, & amissum, idque per diuersos actus voluntatis successu temporis elicibiles, & non aliter, vt statim comprobabo. Ergo ens iam actu existens aliter etiam est verum, & cognoscibile, quam dum est futurum, aut præteritum; idque similiter per diuersos actus intellectus successu temporis comparabiles.

Vnde fit quintum argumentum. A differentiis futuræ præsentis, & præteritæ fit vnaquæque res successu temporis diuersis bonitatibus bona, & amabilis, diuersiue malitiis mala, & odibilis; idque per diuersos actus voluntatis successu etiam temporis producibiles, & non aliter, atque ita diuersis temporis mensuris suapte natura alligatos. Ergo & ab eisdè differentiis fiet vnaquæque res pariter successu temporis vera, & cognoscibilis; idque similiter per diuersos actus intellectus successu temporis producibiles, & non aliter. Consequentia est bona: quia nullum idoneum discrimen ex cogitabile est. Antecedens autem probatur. Quia bonum, dum iam est præsens, & possessum affectu gaudij amabile est; non verò affectu desiderij, aut spei: è contra verò, dum est futurum sui desiderij, & spem terminare valet non item gaudium; cum tamen, dum præteritum est, iam nullo horum affectuum amabile sit. Malum similiter, quā præsens tristitiam, quā futurum timorem, quā præteritum neutrum horum effectuum terminare valet. Vnde fit, gaudium, & tristitiam solum posse habere existentiam in ipsa mensura temporis, quā bonum, aut malum est præsens: desiderium autem spem, & timorem solum in mensura antecedente; in subsequente autem, nullū eorum affectuum existere posse. Et quidem hæc in nobis ita se habere, nemo negare potest, vel ipsa enim experientia est notissimū.

Vnde

Vnde ad Deum etiam argumentum transfertur quia non videtur posse, Deum etiam habere affectum gaudij de bono præsentis, quia tali, diuersum suapte conceptu ab affectu desiderij de bono futuro: qui proinde affectus certis mensuris temporis erumpit suapte essentia alligati. Et quidem de affectu desiderij efficacis etiam diuini non posse versari circa præteritum, videtur ex se notum: quia talis affectus ex suo conceptu conatus quidem est, quo voluntas conatur ponere existentem rem, quam desiderat, in aliqua temporis mensura. Nulla autem voluntas conari potest ponere rem existentem in mensurâ temporis iam præterita: quia id euidenter est impossibile. Quo iure, omne decretum efficax Dei, postquam suo munere functum est, ponendo existentem rem decretam in sua temporis mensura non videtur posse vterius amplius durare. Cessabunt igitur omnia decreta Dei efficacia successu temporis. Id, quod singulariter quidem sed ingenuè confitetur, & abli- que hasitatione docet doctus Gasp. Hurt. i. p. *Tract. de volunt.* Nec mirum, cum vix videatur intelligibile, quod Deus eodem decreto, eodemque subinde sue voluntatis conatu, quo creauit Adamum in sua temporis mensurâ, conetur adhuc hodie, eodemque prioris modo, ac tunc, in eadem temporis mensurâ iam dudum præterita ponere illum existentem; cum tamen hæc positio iam hodie prorsus sit impossibilis. Ex quibus videtur concludi, voluntatē diuinā, quæ nō minus est immutabilis, quam intellectus, successu tēporis posse variare suos actus; quo positio cōsequenter inferatur, intellectū quoque posse variare suos.

217 Sextum, & vltimum argumentum esse potest. Quod huiusmodi variatio actuum scientiæ diuinæ successu temporis obueniens Deo, non ex imbecillitate intellectus, vti obuenire solet creaturis, sed ex eo, quod obiecta aliter, quam successu temporis non sunt verè scibilia, ex nullo capite videtur repugnare, vtpote nullam omnino imperfectionem appingens ipsi Deo. Imprimis enim nulla imperfectio est, sed summa perfectio intellectus diuini, carere in vno tempore scientiā, quam habet in alio; eo quod obiectum ex primo non est iudicabile verè, vti est ex secundo. Sicut nulla imperfectio, sed summa perfectio est intellectus diuini carere per totam æternitatem scientiā, quam potuit habere, eo quod obiectum non fuit ab æterno, vt potuit, iudicabile verè. Itaque esse pro omni tempore defectibilem scientiam contingentem, quam Deus habet, de factoque deficere aliam, quam potuit habere, nō quidem quoad entitatem indistinctam à Deo, sed quoad denominationem, qua ipsum denominat scientem, idque ad defectum veritatis obiectorum cognoscibilem nullā imperfectionem dicit, vt est certissimum. Qui igitur imperfectionem dicit, pro aliquibus tantum partibus temporis, & non pro aliis pariter, & eodem titulo defectibilem esse, aut deficere? Deinde, neque est imperfectio in actibus scientiæ successu temporis Deo obuenientibus certis mensuris temporis, quibus respondent quoad denominationem dumtaxat esse subiectiue alligatos suapte naturā, seu connexos cum illis: quandoquidem omnis actus scientiæ diuinæ pariter quoad denominationem titulo suo infallibilitatis cum suo obiecto, quantumvis videtur, obiectiue connexus est suapte naturā absque omni prorsus imperfectione; vti est etiam certissimum. Quo fit, vt qui pro obiecto habent ipsas mensuras temporis obiectiue sint connexi cum illis citra omne dubium. Si enim in actu, quo Deus vndecumque indicat existere instans A, non est imperfectio esse connexus cum eo, vt cum suo obiecto, quatenus

Pharus Scient. Tom. I.

si instans A, deficeret, ille esset falsus; quod ei repugnat. Cur in actu, quo Deus in ipso instanti A, iā existens iudicat esse illud sibi præsens erit imperfectio esse eidem subiectiue alligatum, quatenus si talis actus existeret in instanti antecedente, aut subsequente, falsus quoque esset; quod pariter repugnat illi? Certè ex prædictis capitibus actibus scientiæ successu temporis Deo aduenientibus nulla imperfectio adscribi potest. Aliud autē caput, vnde adscribatur, non videtur excogitabile.

Viderunt horum argumentorum difficultatem 218 propositam à me olim in *Tract. de scient.* Recentiores quidam ex nostris; facileque illam se dissoluere arbitrati sunt ex principiis à se statatis de futurorum omnium præsentia in æternitate diuinā. Principia autem sunt huiusmodi. Primum. Eternitatem intrinsecam Dei durationem eius esse ex vnâ parte prorsus indiuisibilem, vtpote prorsus indistinctam à Deo; ex aliâ verò suapte essentia constituentem Deum ipsum durantem, siue existentem in omni tempore, æquè, ac immensitas intrinseca Dei præsentia est indiuisibilis eius, constituens eundem præsentem, siue existentem in omni loco. Secundum. Eternitatem intrinsecam Dei, & durationem cuiusvis creaturæ cuius tempori respondentem, omnino simultaneas esse in existendo absque vilo ordine prioris, & posterioris; perinde ac duæ durationes create eidem mensuræ temporis respondentes simultaneæ sunt. Tertium. Cuncta existentia, atque adeo durantia in quouis tempore physice esse coexistentia æternitati Dei, atque adeo præsentia illi. Quartum. Nullam rem existentem in quouis tempore comparatione æternitatis intrinsecæ Dei esse futuram, aut præteritam: quia omnis est præsens, vt dictum; quidquid sit de futuritione, & præteritione quam vnaquæque habet respectiue ad varia tempora extrinseca Dei.

Ex his inferunt, alleruntque, Deum iudicium de præsentia dumtaxat habere omnium rerum existentium in tempore, illudque fixum, stabile, ac prorsus inuariabile, quo semper, atque adeo ab æterno, & in æternum iudicat, vnamquamque earum iam sibi præsentem, seu coexistentem esse. Qua sola assertione putant se omnibus argumentis factis satisfecisse; quasi illa dumtaxat habeant locum respectu nostri, quorū durationi præsentia, sub quā, dum iudicamus, sumus, nō cetera cuncta existentia præsentia sunt, vt sunt durationi diuinæ; sed quædā præsentia, quædam præterita, & quædam futura, quæ, vt talia subinde veniunt à nobis iudicāda; secus à Deo.

Cæterum per doctrinam istam argumentis à nobis factis non satisfieri ostendo. Primò: quia licet nulla duratio creaturæ (quā nobiscū superadditam ponunt hi Recentiores) sit posituè futura, aut præterita respectu durationis intrinsecæ Dei, quia nulla est posterior, aut prior illa suapte naturā. Hinc tamen non sequitur, quamlibet durationem creaturæ semper esse posituè præsentem, seu coexistentem durationi intrinsecæ Dei. Positiua siquidem coexistentia duorum extremorum vtriusque existentiam dicit in suo conceptu. Constat autem, non semper existere quamlibet durationem creaturæ. Ex quo fit primò; ita esse omnes durationes creaturarum physice præsentem, seu coexistentem æternitati Dei, vt non simul, sed successiue tales sint, eo quod ipsæ successiue habent existere in quo differt æternitas ab immensitate Dei, cui simul coexistentes, atque adeo præsentem sunt omnes præsentia locales creaturarum. Secundò fit, Deum non posse habere hodie iudicium hoc de præsentia

Y 3 *Ami*

Antichristus iam nunc existit : quia nondum Antichristus existens est. Dices, posse quidem, si illa particula *iam nunc* denotent non instans praesens temporis extrinseci, sed instans aeternitatis intrinseci Dei. Contra tamen primo. Ergo iam Deus saltem non potest habere hodie iudicium de praesenti tendens in Antichristi existentia, & connotans suapte essentia instans temporis extrinseci praesens, quod tale, quod, quantum sit inconueniens, patebit ex dicendis. Contra secundo: quia Antichristus non coexistit Deo in sola duratione intrinseca Dei, sed insuper in propria, cum utramque importet coexistentia Antichristi, & Dei: Ergo particula *iam nunc*, non possunt denotare solum instans aeternitatis Dei; ut sic enim iudicium de quo agimus, falsum esset. Sed neque possunt denotare coniunctum utriusque praedictae durationis, si tale iudicium sit de praesente, erit enim itidem falsum: quia tale coniunctum defectu existentiae Antichristi, nondum est in se praesens. Tale ergo iudicium, quocumque modo explicetur obiectum eius, in Deo hodie existere nequit. Quo tota aduersariorum doctrina ruit.

221 Dicent: praedictum coniunctum durationum iam nunc esse praesens, si particula *iam nunc*, neque ad vllum tempus extrinsecum, neque ad solam durationem Dei referantur; sed ad utramque Antichristi, & Dei, ex quibus coalescit ipsum coniunctum: quia eius praesentia aliud non est a simultanea suarum partium coexistentia ab ipsis partibus, ab ipsoque promde coniuncto re ipsa indistincta. Sed contra est: quod licet duratio Antichristi positivè non sit posterior duratione intrinseca Dei, atque adeo nec positivè sit futura comparatione eius, ut diximus; hodie tamen negativè est posterior, futuraque respectu ipsius etiam secundum se praecise considerata, & non reduplicativè prout hodie existens, & ideo hodie non sunt simultaneae existentia: taliter, uti erant tempore Antichristi: quia eo ipso, quod duratio intrinseca Dei existit hodie, & consequenter nondum existit in tempore posteriore Antichristi, nondum ad ipsam quantumvis secundum se praecise consideratam accessit Antichristi tempus, & consequenter nondum ipsi coexistit duratio Antichristi, nondumque; proinde praesens est coniunctum ex durationibus Antichristi, & Dei. Quo tandem fit, ut ad ipsum nequeant cum veritate referri supra dictae particulae, utpote significativae praesentiae eius. Concluditur igitur, praedictum iudicium: *Antichristus iam nunc existit*, quocumque modo explicetur obiectum eius, non posse non hodie falsum esse, atque ideo in Deo hodie reperiri non posse; nedum ab aeterno, in aeternum, & prorsus semper.

222 Sed estd habeat Deus iudiciu de praesenti fixum, stabile, & semper durans omnium rerum existentium in tempore, quo iudicet, vnamquamque earum sibi iam esse coexistentem; atque adeo praesentem; ut doceat Recentiores praefati. Quidnam id interest ad infringendam nostrorum argumentorum vim? Nihil profecto. Cum illa eo tendant, ut probent per scientiam semper stabilem, & prorsus invariata, quaecumque ea sit, nequam posse Deum discernere differentias, atque adeo nec scire veritates obiectivas futuritionis, praesentiae, & praeteritionis, quas res existentes successu temporis fortuntur, neque; aliter quam successu temporis; atque adeo per scientiam successu temporis comparabilem, singulisque mensuris temporis affixam, utpote ipsas connotantem suapte essentia, scibiles esse videntur, ut ipsa argumenta recolenti, attentiusque consideranti, quam Recentiores considerant conspicuum fiet. Ex quo

patet, non obstante Recentiorum doctrina, omnino illa in suo robore permanere.

Itaque; per argumenta à nobis contra statutam²²³ propositionem facta adhuc suaderi videtur, futuritionem, praesentiam, atque praeteritionem rerum veritates obiectivas earum esse, successu temporis, & non aliter eis convenientes, quarum subinde scientiam Deus non potest non successu temporis acquirere, & amittere. Si fallacia sunt, ego profecto meam ignorantiam, atque imbecillitatem profiteor; nec scio, nec possum eorum fallaciam cum aliqua satisfactione detegere. Quare in hac parte doceri cupiens ab aliis solutionem expecto. Neque enim, vel commune mihi patet effugium infinitatis, atque eminentiae scientiae divinae, ut dicam, posse per illam invariata attingi denud veritatem novam successu temporis accedentem. Hoc enim esset manus dare, & propositioni ex omnium sententia statuta contravenire. Si enim semel concedatur, Deum modo iudicare, existere iam nunc de praesenti in rerum natura hodiernum diem, & res omnes ei coexistentes, quod tamen heri nec indicabat, nec poterat, prout argumenta dicta contendunt: parum ad rem refert, quod dicatur, id fieri per scientiam ab aeterno praehabitam, vel decursu temporis acquisitam; sicuti parum ad rem refert, quod dicatur, futurum contingens cognosci à Deo per eandem scientiam necessariam, quae se ipsum noscit, ut multi loquuntur, vel per diversam liberam, ut loquuntur alij, dummodo ab omnibus asseratur, Deum aliquid iudicare de futuro contingente, quod non iudicaret, si illud non esset futurum. Altera enim controuersia ferè est de modo loquendi, & nata ex varietate opinionum circa constitutionem actus liberi Dei. Etenim propositio stabilita iuxta sententiam omnium, omnem novam denominationem scientis, vel iudicantis aliquid decursu temporis acquisitam, intendit removere à Deo, & in eo sensu statuit, scientiam Dei successu temporis invariabilem esse.

Posset fortasse aliquis audacior, quam ego, putare, 224 absque vilo inconueniente concedi posse scientiam Dei liberam successu temporis acquiri, & amitti circa eas veritates, quae solum decursu temporis, atque adeo ex certis dumtaxat ipsius temporis mensuris sunt cognoscibiles: quia hoc nec aliquid imperfectionis pra se fert, ut probat argumentum sextum supra positum, nec sacrae Scripturae, aut Patribus videtur aduersari. Patres enim, imò, & Scholastici solum videntur removere à scientia Dei variationem circa veritates semper, & ex omni tempore à Deo cognoscibiles, tanquam Deo repugnantem, & eius immutabilitati, quam scriptura statuunt aduersam, quandoquidem sola haec supponeret, in Deo ignorantiam, argueretque mutabilitatem Deo impossibilem, ut videbimus in 1ra 1^{ae} de scientia. Quae imperfectiones longe absunt à variatione circa veritates non semper, sed successu tantum temporis cognoscibiles, quales argumenta praedicta videntur adstruere. Adde, intellectum diuinum vna eademque sententia stabili, invariabili, & vndeque aeterna censi, & dici posse cognoscere vnamquamque rem existentem, quatenus continuo quodam & vndeque aeterno tramite iudiciorum eandem existentiam eius incessanter, semperque inuenitur; tametsi huiusmodi iudicia in singulis momentis temporis diuersa sint quoad denominationem, quatenus ex diuersis distantibus temporalibus, atque adeo quoad veritates talis existentiae diuersas ratione diuersorum eius statuum attingunt illam. Quemadmodum

admodum una, eademque visione corporea censetur oculi videre obiectum, quod in eorum prospectu continuo, & successivo motu mouetur, tamen talis visio singulis momentis temporis diuersa sit physice quatenus ex diuersis distantiis, perque diuersas lineas tendit in illud. Quo etiam pacto exponi possent Theologi, & Patres, dum scientiam diuinam de vnaquaque re contingente eandem semper, & inuariabilem prædicant. Nihilominus ego in re tam graui non audeo huiusmodi limitationes appingere vniuersalibus loquutionibus Patrum, & Theologorum absolute, & sine limitatione assentientium tanquam quid certum, scientiam Dei decursu temporis neque augeri, nec minui posse, nec variationem ullam pati. Quare, malo suspensio iudicio veritatem à Doctoribus mihi tradendam expectare, quam meis argumentis forè delusus, de noua notitia decursu temporis acquisita præsumere; persistens interim in propositione ex eorundem Patrum, & Theologorum concordia sententia supra statuta. De qua plura dicenda venient in *Tracl. de scientia*.

125 Restat nunc, vt pro tertia quæstionis parte breuiter adnotemus. Primò futuritionem, præsentiam, atque præteritionem rerum aliam absolutam, aliam conditionatam esse: quia omnis status existentialis, siue conditionatus, siue absolutus, rursus in statum futuritionis, præsentia, & præteritionis diuidendus venit; eo quod quidquid quoquo modo existit, in aliquo tempore existat, necesse est. Omne autem tempus, vel futurum esse debet, vel præsens, vel præteritum.

126 Secundò. Futuritio, præsentia, & præteritio rerum siue absoluta, siue conditionata, alia contingens est, alia necessaria: quia non solum, quæ contingenter, sed etiam, quæ necessariò existunt eas tres differentias, statumque existendi subire possunt, siquidem prout existentia, seu potius prout exitura in tempore futuro dici possunt futura, & præsentia prout in præsentia, & præterita prout in præterito.

127 Tertiò. Futuritio, præsentia, & præteritio rerum aut positiua esse potest, aut negatiua: erit positiua, si rei positiua conueniat; negatiua autem, si negationi; sed de hoc plura dicemus *quæst. sequenti*.

128 Quartò. Futuritio, & præteritio rerum aut determinata, aut vaga potest esse; idque, vel ex parte ipsarum rerum futurarum, aut præteritarum; vel ex parte temporum, in quibus illa sunt futura, aut præterita. Erit ex parte rerum determinata, si res futura, aut præterita determinata sint: vaga autem, si vaga, iuxta dicta de rebus, siue de veritatibus rerum vagis *quæst. 2*. Ex parte autem temporum determinata erit, si mensura temporum, in quibus res dicuntur futura, aut præterita determinata fuerint; vt cum dicimus: *vigesimo ab hinc die erit pluuia: Trigesimo ab hinc retro anno natus est Petrus*. Vaga verò cum tales mensura vagæ fuerint, vt si dicamus: *aliquo subsequente anno natus est Antichristus: in aliquo præcedente anno natus est Christus*. Pariterque in similibus.

QVÆSTIO IV.

Quanam veritates obiectiua in speciali pertineant ad singulos status, de quibus in præcedentibus quæstionibus tractatum est.

Pro resolutione huius quæstionis supponendum 259
est primò. Nos cognoscentes per species alienas multos conceptus obiectiuos habere posse, quos cognoscentes per proprias non possunt habere: quia quod cognoscitur per propriam speciem per se, & in se cognoscitur, indeque fit, vt non possit non habere obiectiue in mente cognoscentis idem omnino esse, quod de suo, siue quiditatiue habet re verà in se. Quod verò cognoscitur per speciem alienam, per alienum substitutum, siue in alieno substituto cognoscitur, atque adeò aliud est obiectiue in mente cognoscentis ab eo, quod re ipsa est in se. Vnde sequitur, à cognoscentibus per proprias species multa non esse conceptibilia, eo quod de suo, & in se re verà nullum esse conceptibile habent; quæ tamen à cognoscentibus per species alienas conceptibilia sunt; eo quod in alieno substituto esse aliquod obiectiuum, atque adeò conceptibile habere possunt, quod non habent in se, prout latè disputatio 2. *quæst. 3*. ostensum est. Ex quo rursus efficitur, vt à cognoscentibus per species proprias nullatenus possint concipi identificata extrema, quæ in se, & de suo distincta sunt; pariterque nullatenus possint concipi distincta extrema, quæ in se, & de suo sunt vnum, & idem. Cum tamen à nobis per species alienas passim concipiantur identificata, & adunata extrema, quæ in se sunt distincta, & plura, distinctaque vice versa, & plura, quæ in se sunt idem, & prorsus vnum, vt constat ex dictis *loco citato*, ampliusque constabit ex dicendis *disp. 13. quæst. 9. & seqq.* Similiter negationes rerum per proprias species concipi nequeunt; bene tamen per alienas, quia nullum esse habent in se conceptibile, bene tamen in substituto alieno, vt vidimus *disputatione 9. quæst. 3*.

Secundò supponendum est, iudicium negatiuum 250
cuiusuis intellectus in recessu quodam à re, quæ negatur consistere, vt explicauimus *disp. 2. quæst. 4*. Vnde necessario supponit apprehensionem rei, quæ negatur, iuxta *ibi dicta*. Ex quo fit, id solum à quouis intellectu negari posse iudicio negatiuo, quod ab eodem apprehendi, siue concipi potest; atque ita, quæ à cognoscentibus per proprias species non sunt conceptibilia, iuxta suppositionem primam, non solum non affirmatiue; sed neque negatiue sunt ab ipsis iudicabilia: tamen à cognoscentibus per species alienas vtroque modo iudicabilia sunt, eo ipso, quod ab ipsis conceptibilia sunt.

Ex his supponendum est tertiò. Ea solum obiecta, quæ à cognoscentibus per species proprias sunt verè iudicabilia affirmatiue, aut negatiue, habere in se re ipsa veritatem obiectiuam, aut positiuam, aut negatiuam. Cætera autem, quæ à cognoscentibus solum per species alienas insuper sunt verè iudicabilia eatenus solum censeri vera obiectiue, quatenus aliis obiectis æquivalent, aut ea supponunt, quæ veritatem obiectiuam habent in se. Quoniam sola obiecta prioris generis habent in se re ipsa esse verè affirmabile, aut non esse verè negabile. Cætera verò tantum habent esse, aut non esse in alieno substituto